

INDEKS KNJIGA

Danijel Dragojević je o tome, zasigurno, vodio računa. To bi se dalo zaključiti po njegovoj najnovijoj zbirci pjesama *Četvrta životinja*. Izbor pjesničkog interesovanja je očit i on se svodi na vrlo iznijansiranu skalu bitka, kao osnovnog načina pjesničke komunikacije sa svijetom. Komornost pjesme ovdje je primjenjena kao metod govorenja, kao određeni tok koji ostvaruje pjesnički sistem, jer »Treba pokazati vrata mudrosti!«:

*»Pobjegle su ti životinje
ispod sjene aviona
pod kamen što drži
svaku riječ ispod svog jezika
ako hoćeš traži
zatvori oči broji
ovaj put ti loviš«*

(»Nadgrobni natpis za prijatelja)

Ključ riječi u problemu—iskustvu za Dragojevića je rješenje u govorenju uopće, da bi se na relaciji pjesnik — pjesma — svijet nametnulo ogledalo neumitnih mijena u kojima je traženje, ne samo jedino opravdanje, već i jedino što je preostalo. Neki »KAO« reflektira se određenim rasporedom mišljenja na svako tumačenje svjesnog i podsvijesnog, spontanog i smišljenog, kako bi pitanje ostalo uvijek otvoreno i odgovor mu ne bi poremetio vrijednost:

*»Tražeći jedan Kao
sa slamkom umočenom u sok stvari
sok pokreta
tu sam
kao val
kao sjena vala na valu
sasvim kao
koji mi jedini omogućuje da kao i ti
ne znam ne mogu
plivajući k tebi*

*O kao Kao potrebe toliko povjerenja
a ti si Kao vjerojatno melodija
u nekoj drugoj pjesmi —
pomrčini jezika«*

(Tražeći)

Dragojević ističe u svojim pjesmama individualnost i konkretnost. On sebe tako osuđuje i brani, jer sve je »priča od koje nitko nema koristi«. Svaka pobuna, pa i pjesnička, završava samo otvorenim pitanjima i u insistiranju na odgovor, koji kao po pravilu ostaje bez jake oslonca. To je naša stvarnost, naše gubljenje u vlastitom smislu:

*»Ovdje, na ovom mjestu, prije nas bio
je čovjek koji je privikavao sunce, brda i
tamu da misle na njega, kao što je i on
uvijek bio njima obuzet...«*

(Žrtve bezazlenosti)

U zbirci pjesama *Četvrta životinja* Dragojević je vidno i upečatljivo naznačio još jedan problem — vječni procjep čovjeka, njegov besmisao i protuslovnost. Kafkijanski se želi pomiriti sa svijetom u svom osobnom padu, dok se nemilice sukobljava unutrašnji i vanjski svijet, dok nastaje opća kaotičnost. Pod svaku cijenu pjesnik želi osloboditi se svijeta u sebi prenoseći ga u vanjski svijet, s namjerom da se ne ras-

prsne, jer »U mojoj sobi mene svemir nikada nije učio letjeti«, a »budućnost je ono što mi se već događalo«. Ciklus pjesama nazvan *Skupina životinja* taj problem posebice i najcjelovitije razgrađuje. Simboli s kojima se pjesnik služi da bi naznačio trajnost procjepa čovjekove osobe gotovo su kafkijanskog porijekla:

*»Kukac moj od papira
u napuštenoj sobi
na dugom konopcu
korakom iznad a ipak
lako ranjiva čistoća
precizni razum nerođenih
oduvjek a ne opisan
svakako izvanredan dar za nesreću«*

(Kukac)

ili

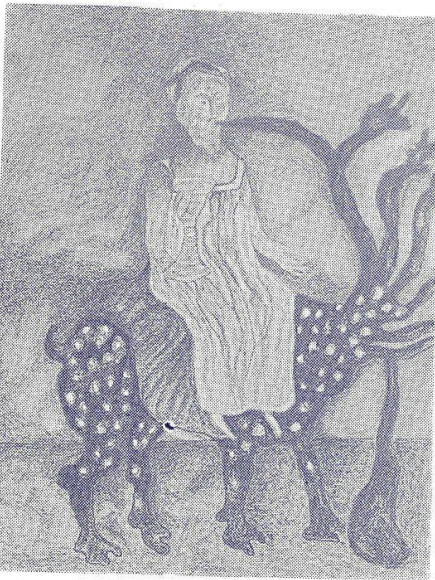
*»Nebeska životinja jednog jutra
stražnjim nogama čvrsto stoji na starom
tlu,
prednjima hvata svoju posljednju
budućnost
i riče plamenom i glasom. Tako je
postaješ svjesan.«*

(Četvrta životinja, životinja od vremena)

Kafka je jednom rekao: »Naš spas je smrt, ali ne ova smrt.« Dragojević to govori na drugi način, prihvaćajući ovu konstataciju u okviru jedne druge terminologije kad kaže da duša »uslijeđe velike otvorenosti postaje gmaz«. Dakle, problem je u nama samima, pjesnik ga naznačava i istražuje. A riječ: Riječ izaziva i pokušava riješiti taj problem, ona nam je usud.

O Dragojeviću i njegovoj poeziji završimo riječima kritičara Branimira Donata koji postavlja pitanje »Tko je Dragojević?« i odgovara: »Krenuo je u tu, da je slobodno i ne naročito inventivno nazovemo, fenomenološku pustolovinu hrvatske poezije. Zbirka *Kornjača i drugi predjeli* (1960) predstavlja jedan od prvih pokušaja vraćanja jezika i konkretnosti predmeta i pojava. Bez ushita, motrilački mirno ali ne i spokojno ovaj je pjesnik u deskripciji otkrio onu zaboravljenu patetiku konkretnosti kojoj se na primjer u suvremenoj francuskoj poeziji prvi počeo primicati Francis Ponge.«

Tomislav M. Bilosnić

DANIJEL DRAGOJEVIĆ: »ČETVRTA ŽIVOTINJA«

»Naprijed«, Zagreb, 1972.

Pjesnik često zatvara oči i uši za »svakodnevnu jadikovku« i dnevna zbivanja samo da bi izoštrio osjetila za suštinsku komponentu života i bitka uopće, za viziju rizične snova, za šapat davnine u nekom budućem vremenu. Tako pjesnik nadvladava ono obično šireći horizonte unutrašnjeg i vanjskog svijeta, manifestira stalnost u krhkoj prolaznosti. S druge strane, u tom zatvaranju od običnog javlja se zamka koja vodi u ispraznost govorenja, romantični šapat ili misaonu tlapnju. Dakle, pred pjesnikom je slojevit problem na kojem mora odvagnuti predmet svoga interesovanja. To pjesnik čini po dubini unutarnje potrebe, pa će rasčlanjenje i usmjerenje interesovanja ovisiti isključivo o njemu samom, o njegovoj pjesničkoj veličini.

AUGUSTIN STIPČEVIĆ: »NA TRAGU SVIH STVARI«

»Spektar«, Zagreb, 1972.

Augustin Stipčević je s knjigom *Na tragu svih stvari* napravio zbirku zanimljivih pjesama o svijetu nepojmljivog, ali nama tako svakodnevnog, tako bliskog, nerazdvojno kobnog u nama, i tako dokazao da je još jednom, ako ne na »tragu svih«, a ono na tragu mnogih stvari. Stipčević svoje pjesme zasniva na tradicionalnom, oformljenom pjevanju, ali poetske dileme i stanja duha iskazuje suvremenim i vremenski specifičnim simbolima. Poetsku poruku, višeslojan osjećaj trenutka, svoj stav i program prema sebi i stvarima pjesnik, dakle, govori sintetizirajući već tradicionalno provjereno s traženjima suvremenosti. Tako se nameću